Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän toimivuus ja palveluiden vaikuttavuus

Väliraportti

20.4.2021

NHG, MDI ja XAMK

Nordic Healthcare Group

Sisällysluettelo

Väliraportti

1. Tutkimuksen tausta ja toteutus
2. Asiantuntijoiden näkökulmia nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn
3. Valtion budjetin mallinnus nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluiden osalta
4. Sosiaaliturvan ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn väliset kytkökset
5. Esimerkkikunnan budjetin mallinnus nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluista
6. Nuorten näkökulmia syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin

Tutkimuksen keskeiset kysymykset ja tutkimuksen tavoite

Tutkimuksessa syrjäytymisen tematiikkaa lähestytään palveluiden kohdentamisen näkökulmasta

Tutkimuskysymykset	
Syrjäytymistä ehkäisevien rakenteiden ja palvelutuottajien yhteistyön nykytila	• Ketkä kantavat pääsääntöisen vastuun nuorten syrjäytymisen ehkäisystä? • Miten eri toimijat hahmottavat vastuunsa osana palvelujärjestelmää? • Miten palveluiden painopistettä saadaan siirrettyä korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin?
Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetyt resurssit ja niiden kohdentuminen	• Miten paljon julkisia varoja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetään ja miten nämä varat kohdentuvat? • Onko olemassa alueellisia eroja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn panostuksissa ja jos, niin mitä tekijöitä tässä on taustalla ?
Syrjäytymisen ehkäisyyn käytettyjen julkisten varojen vaikutukset	• Mitä käytetyllä rahalla saadaan aikaan? • Miten rahallisten panostusten vaikuttavuutta seurataan ja miten vaikuttavuuden mittaamista voitaisiin kehittää? • Mitkä palvelut koetaan erityisen kustannustehokkaiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä?

Tavoite

Miten palvelujärjestelmä tällä hetkellä ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja sen riskiä

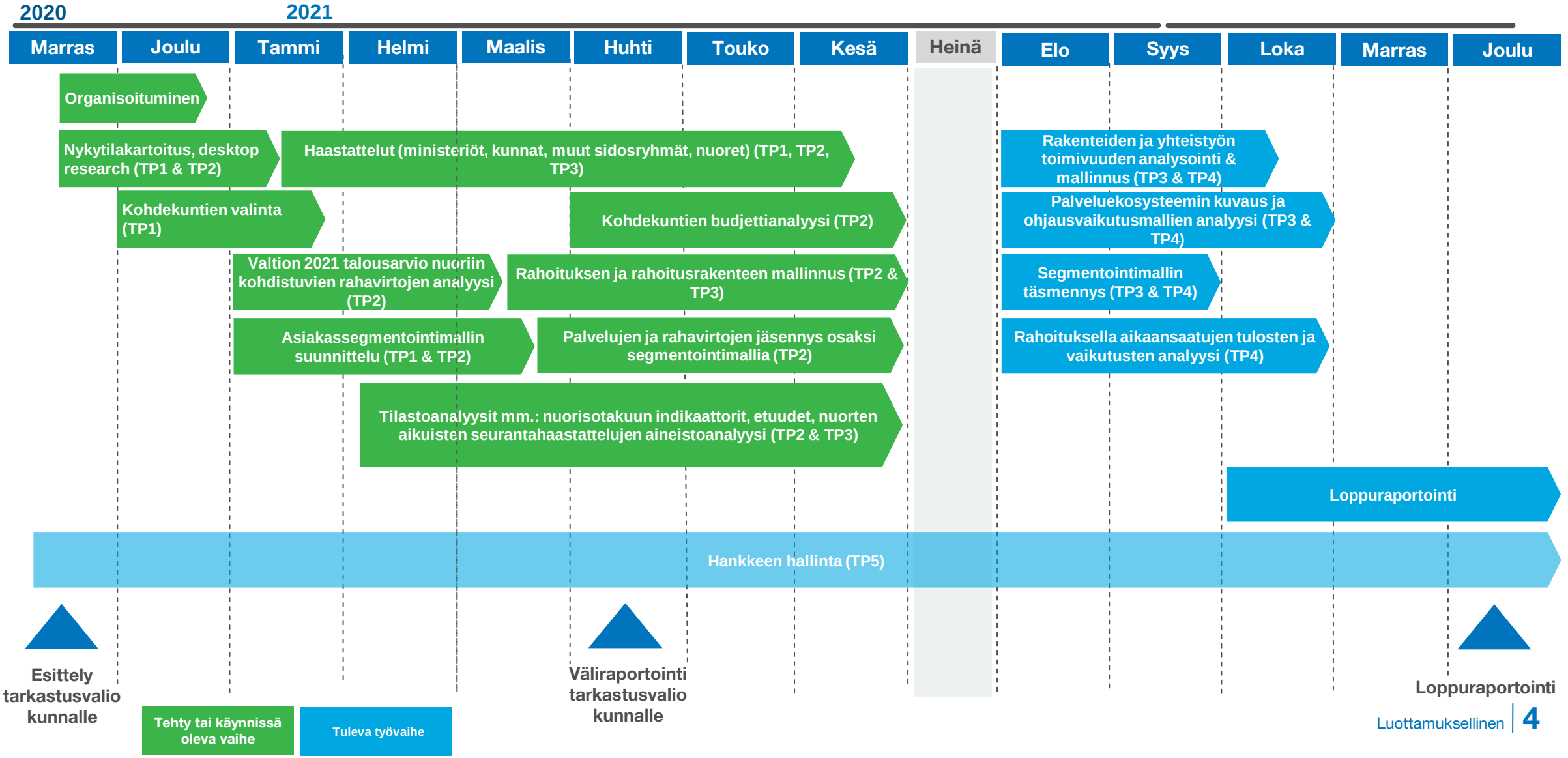
Mihin suuntaan palvelujärjestelmää tulisi kehittää syrjäytymisriskin pienentämiseksi

Mikä osuus nykyisistä julkisista varoista kohdistuu nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn

Miten näillä varoilla saataisiin aikaan entistä parempaa vaikuttavuutta syrjäytymisen ehkäisyssä

Suurin osa selvitystyöstä toteutetaan vuoden 2021 aikana – työ alkoi loppuvuodesta 2020 syrjäytymisen ehkäisyn palvelukentän kartoittamisella

Alustava ylätasoinen aikataulu

Selvityksen kohteena ovat 15-29-vuotiaille nuorille kohdennetut syrjäytymisen ehkäisyn palvelut

Hankkeen keskeisiä käsitteitä ovat syrjäytyminen, syrjäytymisen ehkäisyn palvelut sekä nuoret

Hankkeen keskeiset käsitteet	Tarkemmat määrittelyt
Syrjäytyminen – prosessi, joka tuottaa yhteiskunnallista huono-osaisuutta[1]	▪ Selvityksessä (kuten tutkimuskirjallisuudessakin) syrjäytymiselle ei ole asetettu tarkkaan rajattua määritelmää – **syrjäytyminen ymmärretään ennemmin erilaisten riski- ja puutetekijöiden (kuten päihde- ja mielenterveysongelmien ja koulutuksen puutteen) kasautumisena** ▪ Aiempi selvitys[2] on määrittänyt syrjäytyneiksi tai syrjäytymisvaarassa oleviksi nuoriksi kaikki 15-29-vuotiaat vain perusasteen suorittaneet työttömät työnhakijat sekä työvoiman ulkopuolella olevat nuoret (arvio näiden nuorten määrästä vuonna 2012 ~51 000)
Nuoret – 15-29-vuotiaat	▪ Selvitys rajautuu pääosin **15-29-vuotiaille nuorille**[3] suunnattuihin palveluihin (esim. nuorisolaissa nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta henkilöä ja mm. Tilastokeskus kerää tietoa 15-29-vuotiaiden nuorten osallistumisesta työmarkkinoille koulutuksen ja iän mukaan) ▪ **Syrjäytymisvaarassa olevat tai jo syrjäytyneet nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä** ja monelle nuorelle syrjäytyminen on usein väliaikainen tila – tältä osin selvitys ei pyri esittämään arvioita syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrästä
Syrjäytymisen ehkäisyn palvelut – tavoitteena tunnistettujen riskitekijöiden ehkäisy ja syrjäytymiskierteen katkaisu	▪ **Syrjäytymisen ehkäisyn palveluilla kuvataan kaikkia niitä nuorille kohdistettuja julkisia palveluita, joilla syrjäytymisen riskitekijöihin** – mm. koulutuksen puute, työttömyys, toimeentulo-ongelmat, terveysongelmat, riippuvuudet, muut elämänhallintaan liittyvät ongelmat – pyritään vaikuttamaan ▪ Käytännössä suurin osa ikärajattomista julkisista palveluista tähtää ainakin välillisesti syrjäytymisen ehkäisyyn – **tässä selvityksessä syrjäytymisen ehkäisyn palveluina tarkastellaan sellaisia palveluita, joiden kohteena ovat ainoastaan nuoret**

Huomiot: 1) THL, 2) Myrskylä 2012, 3) Nykyinen oppivelvollisuus päättyy peruskoulun suorittamiseen (useimmilla 16 ikävuoteen mennessä) mutta 1.8. 2021 alkaen oppivelvollisuusikä nousee 18 ikävuoteen

Kuntien syrjäytymisen ehkäisyn palveluverkkoa mallinnetaan pääosin asiakasnäkökulmasta mutta huomioiden myös palveluverkon näkökulma

Tavoitteena muodostaa ideaalimalli syrjäytymisen ehkäisyn palveluista ja niiden painopisteistä

Asiakasnäkökulma (ns. liikennevalomalli): ennaltaehkäisevät, tukevat ja korjaavat palvelut

Ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut peruspalvelut

- Kaikille nuorille tarkoitetut yleiseen velvollisuuteen tai vapaaehtoisuuteen perustuvat palvelut
- Tavoitteena yhteisöllisen ja yksilöllisen kasvun tuki ja matalan kynnyksen tuki
- Suurin osa sivistys- ja kulttuuripalveluista (perusopetus, harrastustoiminnat, ohjaamot)

Tukevat palvelut (tilapäiset tai toistuvat palvelut)

- Tunnistettuun palvelutarpeeseen kohdistuvat palvelut, joissa usein laaditaan yksilöllinen asiakassuunnitelma
- Tavoitteena itsenäisen elämänhallinnan palauttaminen
- Ohjautuminen tapahtuu usein varhaisen tuen palveluiden kautta tai omatoimisesti
- Palveluita mm. riippuvuuksien hoito, työpajatoiminta, mielenterveyspalvelut

Korjaavat palvelut

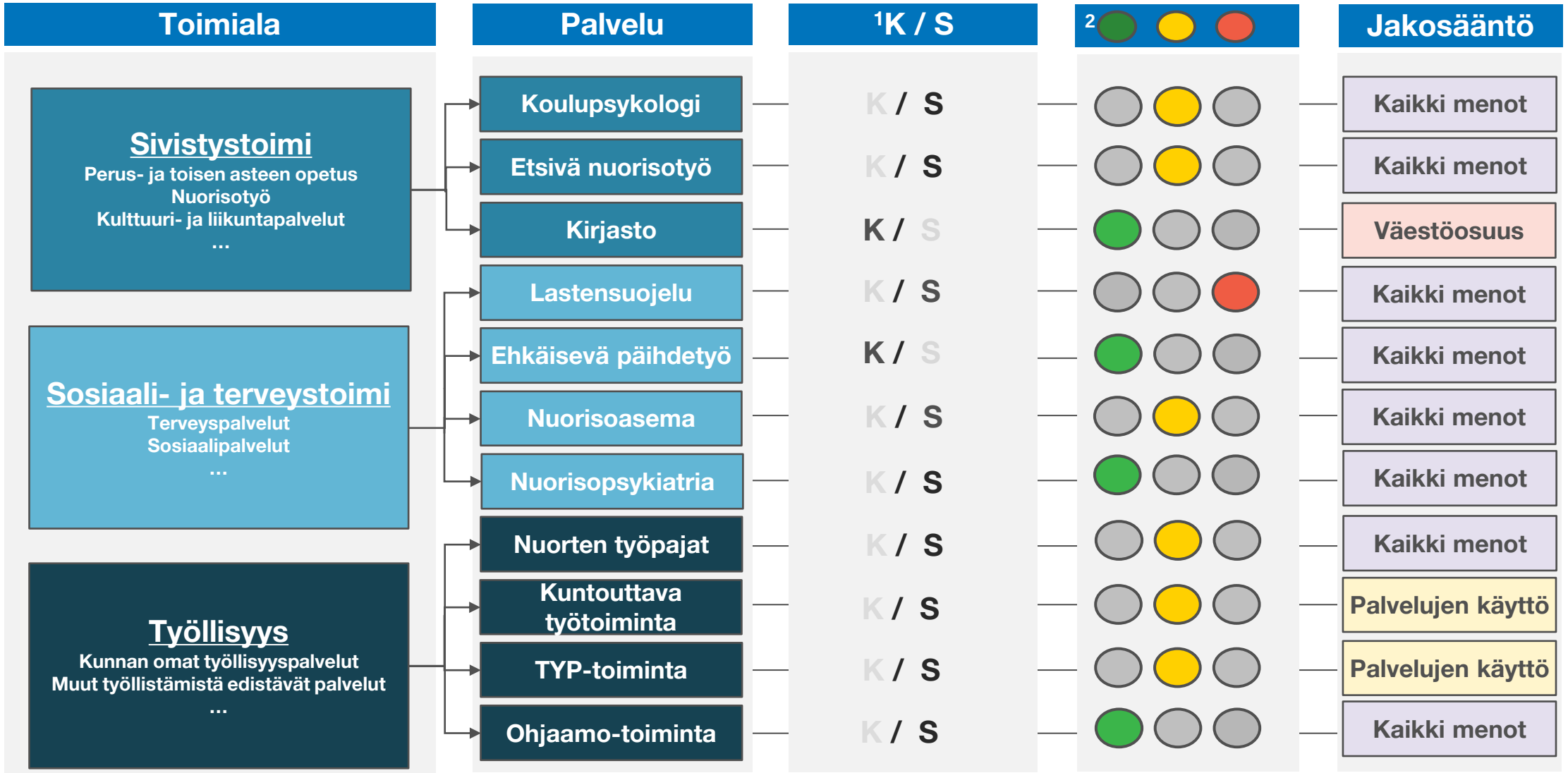
- Pääsääntöisesti ympärivuorokautiseen interventioon perustuvat palvelut, joiden taustalla vakavasti nuoren hyvinvointia uhkaavia tekijöitä
- Tavoitteena luoda ympäristö, jossa em. uhkatekijät häivytetty ja mahdollisuus monipuoliseen kehitykseen
- Palveluita mm. 24h kuntoutus, lastensuojelun sijaishuolto, nuorisopsykiatrinen osastohoito

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluverkko ja sen kustannukset mallinnetaan kunnan palveluluokittelun mukaan

Esimerkkipalveluiden avulla havainnollistettu kunnan palveluverkon mallinnus

Havainnollistava esimerkki palveluiden jäsennyksestä

Nordic Healthcare Group

Huomiot: 1) S=suoraan syrjäytymisriskissä oleville tai jo syrjäytyneille nuorille kohdistuva palvelu, K=kollektiivinen kaikille nuorille tarkoitettu palvelu, 2) Liikennevalomalli: Ennaltaehkäisevät, tukevat ja korjaavat palvelut

Valtaosa tutkimuksen taustaselvityksiin kuuluvista haastatteluista on toteutettu

Kuntien tässä esitetyt asiantuntijat ovat ensimmäisiä kontakteja – kunnista tarkoituksena haastatella useampia henkilöitä

Valtionhallinto		
STM	Anna Cantell-Forsbom	Johtaja
	Elina Palola	Sosiaalineuvos
	Marja Tuomi	Arviointipäällikkö (STEA)
OKM	Merja Hilpinen	Erikoisasiantuntija
	Jussi Pihkala	Opetusneuvos
	Henni Axelin	Johtaja
TEM	Janne Savolainen	Erityisasiantuntija
VM	Maria-Kaisa Aula	Valtiosihteeri
Lapsiasiavaltuutettu	Elina Pekkarinen	

Kunnat (ensimmäiset kontaktoidut henkilöt)		
Lahti*	Katja Karevaara	Suunnittelija
	Lassi Kilponen	Lasten ja nuorten kasvun vastuualuejohtaja
Oulu	Anneli Kostiainen	Palvelupäällikkö
Jyväskylä	Katariina Soanjärvi	Palvelupäällikkö
Tampere*	Jukka Etu-Seppälä	Nuorisopalveluiden johtaja
Somero*	Marjaana Sorokin	Perusturvajohtaja
Raisio*	Leena Laakso	Sivistyspalveluiden johtaja
Kokkola*	Terho Taarha	Sivistyspalveluiden johtaja
Kontiolahti*	TBA	
Kuntaliitto	Mari Ahonen-Walker & Maria Salenius	Erityisasiantuntija

Haastattelu tehty

Huomiot: *verrokkikunta, jonka nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin ja niiden kustannuksiin paneudutaan vuoden 2020 tilinpäätöstiedoilla tarkemmin

Valtiohallinnossa nuorten syrjäytymistä ratkotaan pitkälti omista siiloista

Valtionhallinnon tunnistamat kehitystarpeet liittyvät erityisesti nuorten miepä-palveluihin sekä teini-ikäisten palveluihin

Keskeiset teemat	Kysymykset		Vastaukset tiivistetysti
Palvelujärjestelmä-kokonaisuus ja yhteistyö	**Onko vastuiden ja resurssien jako eri ministeriöiden välillä toimiva?** **Miten syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvä ministeriöiden välinen yhteistyö ja tiedonkulku näkyvät käytännössä?**	A	▪ Ministeriöt kokevat vastuunsa syrjäytymisen ehkäisyssä ovat pääosin selkeinä **– haasteena se, että hallinnonalat keskittyvät vain oman aihealueensa asioihin eikä poikkileikkaavaa kehitystyötä tapahdu tarpeeksi.** ▪ Resurssit (ml. rahoitus) liikkuvat huonosti hallinnonalojen yli – ymmärretään hyvin, että vastuu syrjäytymisen ehkäisystä on yhteinen mutta toimitaan silti siiloissa (taustalla mm. se, että omia korvamerkittyjä ja tarveperusteisia rahoituksia halutaan suojella) ▪ **Sektorikohtaiset ja eri ministeriöiden vetämät hankkeet ratkovat lyhytkestoisia, kohdennettuja ongelmia – tämä vaikeuttaa hyvien käytäntöjen juurruttamista.** ▪ Kärjistäen voi sanoa, että poliittista tahtotilaa käyttää omia budjettivaroja yhteisiin syrjäytymistä ehkäiseviin toimiin ei ole. ▪ Ministeriöiden, osaamiskeskusten ja kuntien välistä tiedonkulkua pidettiin hyvänä
Ehkäisevät vs. korjaavat toimet	**Onko syrjäytymisen ehkäisyn palvelujärjestelmän rakenteissa seikkoja, jotka ministeriöiden näkökulmasta haittaavat painopisteen siirtämistä ennaltaehkäisyyn?**	B	▪ Erityiseksi kipukohdaksi mainittiin nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelut –esim. **kouluterveydenhuollolla ei välineitä ongelmien kohtaamiseen ja kunnilla ei usein resursseja järjestää nuorten päihde- ja mielenterveyshuoltoa osana PTH-palveluita (ovat tällöin osa ESH:ta, johon korkea kynnys).** Erityisesti etsivässä nuorisotyössä tunnistetaan tarpeita mielenterveys- tai päihdepalveluihin, mutta resursseja ei löydy. ▪ **Huoli siitä, että teini-ikäisten, erityisesti 12–15-vuotiaiden, palvelut on jätetty kehittämättä** – jääneet katveeseen samalla, kun kohdistettu resursseja ja kehitystyötä pienten lasten ja perheiden palveluihin ▪ **STM:n ja OKM:n kouluterveydenhuoltoa koskevissa näkemyksissä eroja** – OKM:n näkee tarkoituksena erityisesti oppimisen tuen kun taas STM:n näkee tiiviimpänä osana koko palveluverkkoa (kannatusta mm. sille, että Miepä-palveluissa ennaltaehkäisevää tukea voitaisiin järjestää kouluterveydenhuollossa) ▪ Syrjäytymisen ehkäisyn palvelukentän monimutkaisuuden vuoksi valtionhallinnon sisällä myös haasteita saada käsitystä siitä, mikä osa toimintamenoista kohdistuu syrjäytymiseen ehkäisyyn
Palveluiden vaikuttavuus	**Miten palveluiden vaikuttavuutta seurataan?** **Miten tietojohtamista ja vaikuttavuuden seuraamista voitaisiin parantaa?**	C	▪ Osa palveluista on luonteeltaan sellaisia, ettei niistä jää tietojälkeä. Tämä vaikeuttaa arviointia. ▪ **Erityisesti pidemmän ajan seurantaa on vaikea toteuttaa: eri tahojen tietojärjestelmät eivät kohtaa eikä kokonaisomistajuutta nuoren tilanteesta ole millään taholla.** ▪ **Tietojohtamisen kehittäminen sekä valtionhallinnossa että kunnissa ilmiölähtöisen budjetoinnin avulla**. Tietojärjestelmiä voitaisiin yhdistää esimerkiksi kuntien hallinnonalojen välillä, jolloin seurantatietoa olisi helpompi kerätä. ▪ Nykyisiä palveluiden vaikuttavuuden arviointiin käytettäviä menetelmiä pidettiin heikkoina. ▪ Monialainen yhteistyö tulee vaatimaan lainsäädännöllisen pohjan.

Kunnissa nuorten palveluihin kaivataan vahvaa omistajuutta

Nuorisolaki ei tarjoa riittävää neuvotteluvoimaa nuorille kohdistettujen palveluiden vahvistamiseen

Keskeiset teemat	Kysymykset		Vastaukset tiivistetysti
Palvelujärjestelmä-kokonaisuus ja yhteistyö	**Onko vastuiden ja resurssien jakautuminen kunnissa selkeää?** **Onko yhtenäistä strategiaa syrjäytymisen ehkäisyyn?** **Miten resurssien käyttöä suunnitellaan?**	A	▪ Nuorten palvelujärjestelmän koordinoinnista puuttuu omistajuus ja johtajuus**. Nuorisolaki lainsäädännöllisenä perustana ei tue nuorten palveluiden koordinointia kuntatasolla**: laki ei tarjoa riittävän moniäänistä ja kokonaisvaltaista perustaa nuorten asioiden hoitoon eri hallinnonaloja kokoavasti. Kuntatasolla eri hallinnonalat vetävät nuorisoasioita eri suuntiin ja tasapaino puuttuu. ▪ **Nuorisotyön ja -politiikan näkökulmasta nuorisolaki puitelakina ei tarjoa riittävää neuvotteluvoimaa yhdessä pienen rahoitusosuuden kanssa.** Laissa säädetään monialaisesta yhteistyöstä, mutta sitä ei riittävällä tasolla tunneta ja toteuteta kunnissa. Myös nuorisotyön ja -politiikan sijoittumista OKM:ssä pidetään ongelmallisena nuorisoasioiden yhteensovittamisen ja kehittämisen kannalta. ▪ **Verkostotoimintaan menee resursseja, koska nuorten palveluita ei koordinoida järjestelmätasolla**. Verkostoista huolimatta palvelujärjestelmä on sirpaleinen: palveluita ei tunnisteta niin nuorten, vanhempien tai ammattilaisten toimesta peruskoulun jälkeen. Palveluiden tunnistamisen haasteena on myös se, ketkä kokevat olevansa nuoria ja kuinka leimaavia nuorten palvelut ovat. ▪ Ohjaamotoiminta tarjoaa konkreettisen esimerkin, kuinka monialaisille nuorten palveluille ei löydy neutraalia omistajaa ja koordinoijaa paikallistasolla.
Ehkäisevät vs. korjaavat toimet	**Millaisia haasteita kunnalla on liittyen ehkäiseviin palveluihin painopisteen siirtämisessä?** **Mitä konkreettisia toimia on tehty, jotta palveluiden painopistettä saataisiin siirrettyä ennaltaehkäisyyn?**	B	▪ Palvelut ovat toisistaan irrallaan: tulisi olla paremmin selvillä mitä tarjotaan, kenelle ja milloin. ▪ Kunnallinen päätöksenteko koetaan jäykäksi: **palveluntuottajat olisivat valmiita joustamaan, mutta politiikkapäätökset hitaita**. ▪ Kunnat resursoivat palveluihin lainsäädännöllisen velvoittavuuden mukaisesti. Näin erityisesti lastensuojelun resurssit korostuvat kunnalle kalliina palveluna. **Budjettineuvotteluissa on vaikea löytää varoja varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisevään palveluihin**. Painopisteen siirtäminen varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn vaatisi alkuvaiheessa tuplabudjetointia. ▪ Järjestöjen voimavarojen ja vanhempien mukaan ottamisessa on tunnistettu kehittämistarpeita. ▪ Suurissa kaupungeissa toiminnan hankevetoisuutta pidettiin ongelmana. Pienemmissä kunnissa hankkeita ei juuri ole. ▪ TE-hallinnon asiakasmäärät ovat niin suuret, ettei asiakkaan tarpeita ehditä selvittämään ja ohjaamaan tarpeenmukaisiin palveluihin tai koulutukseen.
Palveluiden vaikuttavuus	**Miten kunta saa tietoa syrjäytymisen ehkäisyyn tarkoitetuista palveluista?**	C	▪ **Tietoa kertyy kunnassa useille eri tahoille, mutta tiedon hyödyntäminen on ollut paikoittain vähäistä.** ▪ Vaativan tuen palvelutarpeen (erityisesti sote-puolella) kehittymistä seurataan kunnissa ehkäisevien toimien tehokkuuden ymmärtämiseksi. ▪ Poliittisten intressien sijaan toivotaan tiedontuotannon ja syrjäytymisen ehkäisyä koskevan tutkimustiedon parempaa hyödyntämistä uudistuksia ja resurssointia päätettäessä. ▪ Erityisesti nivelvaiheen työ (esim. oppilaitoksissa oppilaanohjaus, puolustusvoimien kanssa tehtävä yhteistyö) ja vastuun ottaminen asiakkaan kokonaistilanteen hoitamisesta koetaan vaikuttavaksi resurssien käytöksi.

Valtion budjetin mallinnuksella selvitetään kuinka paljon julkista rahaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetään

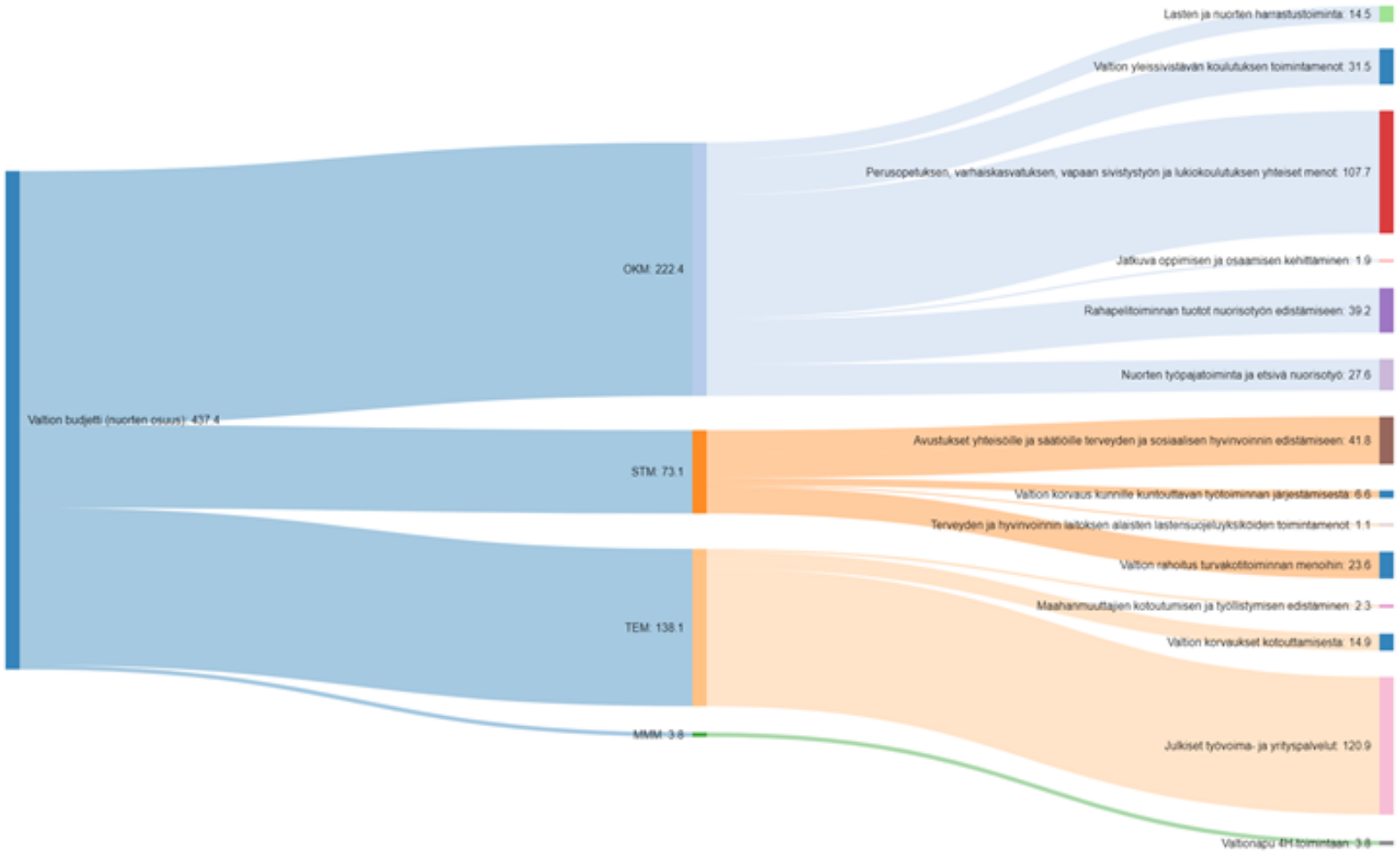
Valtion budjetin mallinnus kohdistuu vuoden 2020 toimintamenoihin ministeriöittäin

- Budjettianalyysi toteutetaan ministeriöiden vuoden 2020 toteutuneiden määrärahojen avulla – tarkastelu keskittyy ainoastaan toimintamenoihin
- Teknisenä pohjana ovat valtiovarainministeriön talousarvioesitykset ja tulkintaa ohjaavat talousarviokirjan perusteluosat
- Mikäli määrärahaa ei kokonaan voida kohdistaa nuoriin, on osuus laskettu alle 30-vuotiaiden väestöosuuden mukaan
- Syrjäytymisen ehkäisyyn kohdistuvat määrärahat jaotellaan 1) suoriin määrärahoihin, 2) kollektiivisiin määrärahoihin
  - **Suorat määrärahat**: määräraha kohdistuu suoraan syrjäytymisen ehkäisyyn, esim. nuorisotyön avustukset
  - **Kollektiiviset määrärahat:** määrärahojen voidaan välillisesti katsoa kohdistuvan syrjäytymisen ehkäisyyn, mutta niiden ensisijainen tehtävä on joku muu, esim. lasten ja nuorten harrastustoiminnan tai työllisyyden tukemisen määrärahat
- Laskennasta on jätetty pois valtionosuudet, joihin kuuluvat muun muassa valtionosuudet peruspalveluihin ja koulutukseen
- Jäljempänä esitetyt mallinnukset ovat ensimmäisiä havaintoja valtionbudjetin määrärahoista – eri ministeriöiden budjeteista poimitut syrjäytymisen ehkäisyn menot tulevat vielä tarkentumaan
- Tässä esityksessä mallinnukset toimivat ennen kaikkea havainnollistavina esimerkkeinä siitä, miten tutkimusryhmä pyrkii laskemaan valtionhallinnon nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kohdistamat rahavirrat

Valtion budjetissa suurimmat rahavirrat ohjautuvat syrjäytymisen ehkäisyyn OKM:n kautta

Valtaosa budjettivaroista suuntautuu palveluihin, jotka eivät ole suoraan syrjäytymisen ehkäisyyn kohdennettuja.

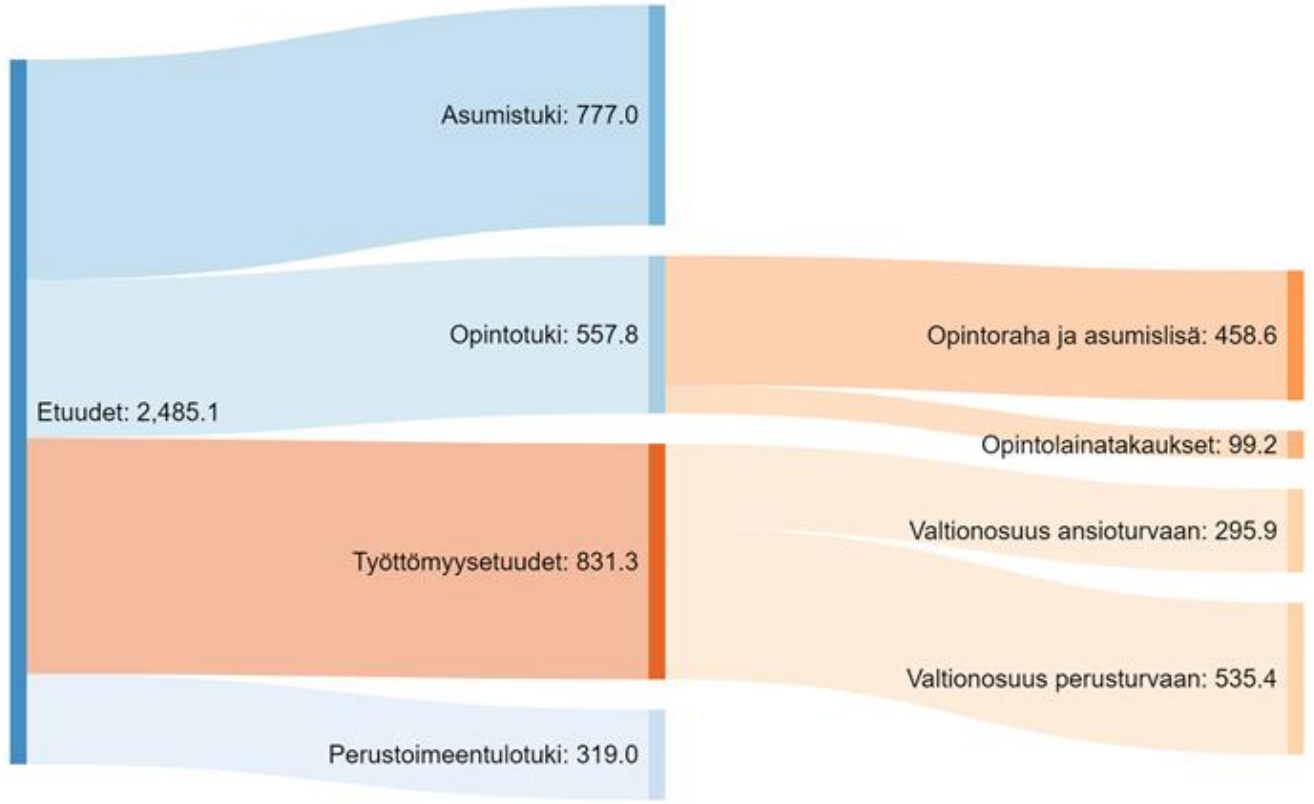
- Valtaosa palveluihin suuntautuvista rahavirroista on kollektiivista rahoitusta. Vain OKM:n rahoituksessa työpajatoimintaan ja nuorisotyön edistämiseen suunnatut varat (yht. 66.8 me) ovat suoraan syrjäytymiseen ehkäisyyn kohdentuvia.
- **Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelut vastaavat noin prosenttia valtion budjetin kokonaismäärästä.** Ministeriöittäin osuudet ovat
  - TEM 4 %
  - OKM 3 %
  - STM 0,6 %
- **Syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta suurin toimija on OKM**, joka rahoittaa koulutuksen toimintamenoja
- TEM vastaa nuorille suunnatuista työvoimapalveluista sekä tietyille erityisryhmille (esim. maahanmuuttajat) suunnatuista työllisyyspalveluista
- STM rahoittaa muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä lastensuojelutoimintaa

Huomioita: Laskennasta on jätetty pois valtionosuudet, joihin kuuluvat muun muassa valtionosuudet peruspalveluihin ja koulutukseen.

Etuudet ovat merkittävä rahavirta ehkäisevässä ja korjaavassa toiminnassa

- Valtion budjetissa on eritelty myös eri sidosryhmille maksettuja etuuksia.
- Etuuksien osuutta syrjäytymisen ehkäisyn rahavirroissa on syytä tarkastella, sillä nuoret ovat edunsaajissa merkittävä ryhmä. Esimerkiksi kolmannes perustoimeentulotuen saajista on alle 30-vuotiaita.
- Tuilla voidaan katsoa olevan erilaista merkitystä syrjäytymisen ehkäisyyn. Opintotuki, jota maksetaan opintojen piirissä olevalle, on luonteeltaan ennaltaehkäisevämpää kuin vaikkapa työttömänä olevalle nuorelle maksettavat työttömyysetuudet.
- Eniten nuorille maksetaan asumistukea ja työttömyysetuuksia.

Huomioita: Asumistuen rahamäärät laskettu 15-29-vuotiaille. Perustoimeentulotuen määrä laskettu 0-29-vuotiaille. Työttömyysetuudet laskettu 17-30-vuotiaille. Opintoetuudet laskettu tukeen oikeutetuille opiskelijoille.
Lähde: Valtion budjetti 2020, Kela 2020

Miten sosiaaliturvan ja palvelujärjestelmän väliset kytkökset vaikuttavat mahdollisuuksiin kouluttautua ja osallistua työelämään?

Tarkastelutapa

Miten sosiaaliturvajär-jestelmä (etuuden saannin ehdot, velvoitteet jne.) ja palvelujärjestelmä kytkeytyvät toisiinsa.

Miten kytkökset vaikuttavat nuorten mahdollisuuksiin kouluttautua ja osallistua työelämään

Millaisia esteitä ja ongelmia kytkökset aiheuttavat nuorelle edetä elämän urallaan

Sosiaaliturvan ja palvelujärjestelmän muodostamat **kannusteet ja esteet** koulutukseen, työllistymistä edistäviin palveluihin ja työelämään osallistumiseen.

Erityistarkastelussa siirtymävaiheet nuorten elämänuralla: siirtymät peruskoulusta tai lukio-opinnoista ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen ja siirtymät koulutuksesta työelämään

Alustavia havaintoja sosiaaliturvan ja syrjäytymisen välisistä kytköksistä 1/5

- Iso osa koulutukseen ja työelämään hakeutumisen esteistä näyttää johtuvan nuorten palvelujärjestelmän heikkouksista sekä sosiaaliturvajärjestelmään liittyvistä kannuste- ja byrokratialoukuista. Vain suhteellisen pieni osa ongelmista kohdentuu sosiaaliturvajärjestelmän ja palvelujärjestelmän välisiin suoriin kytkentöihin.
- Esteitä luovat kytkökset liittyvät tässä työssä tehtävän tulkinnan mukaisesti ennen kaikkea tilanteisiin, joissa palvelussa olo on edellytys sosiaaliturvan saannille, mutta palveluissa tai toimenpiteissä olo eivät kannusta nuorta koulutukseen tai (heikkopalkkaiseen) työhön.
- Haasteita luovat kytkökset liittyvät ennen kaikkea kannustin- ja byrokratialoukkuihin, jotka ovat pitkälti saman kaltaisia, kuin aikuisväestöllä.
- Kannustinloukku liittyy erityisesti koulutukseen tai pienipalkkaiseen työhön siirtymiseen
    - Sosiaaliturvajärjestelmä luo erityisesti toimeentulotuella oleville ja päällekkäisiä etujen saaville nuorille kannustinloukun siirtyä koulutukseen tai työelämään. Poikkeuksena tästä ovat kuntoutusrahalla olevat 16-19-vuotiaat nuoret, joilla on mahdollisuus työskennellä ilman vähennystä etuuteen. Muutoin kotoa muuttaneiden nuorten kannustimet vastaanottaa työtä ovat pääosin samat kuin aikuisilla.
    - Opintotuki ja opintososiaaliset tuet on verraten alhaisia. Opintotuki on vähäisempi kuin toimeentulotuki, eikä kannusta toimeentulotukea saavia nuoria opiskelemaan, eteenkään jos he joutuvat kattamaan osan menoistaan opintolainalla.

Lähteet: kirjallisuuskatsaukset, haastattelut, tutkijaryhmän analyysi

Alustavia havaintoja sosiaaliturvan ja syrjäytymisen välisistä kytköksistä 2/5

- Byrokratialoukku liittyy ennen kaikkea oikeanlaisten palvelujen saatavuuteen sekä sosiaaliturvan ja palvelujen väliseen kohtaantoon
  - Nuorilla on usein heikommat valmiudet toimia palvelujärjestelmässä ja monen luukun malli (erit. TE-toimisto, KELA, kunnan sosiaalitoimi) tarjoaa nuorille ristiriitaisia viestejä, eikä tieto aina välity sosiaaliturvan kannalta ennustettavasti niin, että nuoren on mahdollista tarttua tilaisuuksiin edetä polullaan. Varsinkin haavoittuvammassa asemassa olevien nuorten on vaikea hahmottaa ja ymmärtää järjestelmää, eikä heillä ole aina voimavaroja ottaa itse selvää asioista.
  - Syrjäytymisuhan alla olevan nuorten työmarkkinakelpoisuus on usein heikko matalan koulutuksen ja vähäisen työkokemuksen vuoksi. Tarjolla heille on pääosin matalapalkkaista pätkätyötä (monesti huonoin työehdoin). Nuoret eivät usein osaa hakea tai saa apua ristiriitatilanteisiin esimerkiksi työpaikoilla, mikä osaltaan vähentää työn vastaanottamisen houkuttelevuutta ja lisää riskiä karenssin/sanktion saantiin työn hakuun ja vastaanottamiseen liittyen
- Keskeinen sosiaaliturvajärjestelmään kytkeytyvä nuorten syrjäytymistä edistävä haaste on se, että palvelujärjestelmä ei toimi niin kuin sosiaaliturvajärjestelmä edellyttää/odottaa, joten sosiaaliturvaetuudet eivät aina kohdennu syrjäytymisvaarassa olevan nuoren osalta tarkoituksenmukaisella tavalla
  - Sosiaaliturva ja tarjolla olevat palvelut eivät aina kohdistu nuorten palvelutarpeiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti, eikä etuuksia sidottu niihin palveluihin, joita nuori eniten tarvitsisi.
  - Aktivointiin liittyvien sanktioiden, velvoitteiden ja vastikkeellisuuden koetaan lisääntyneen. Tämä on epäkohta tilanteessa, jossa nuoren tarpeita (mm. heikentynyt toimintakyky) ei riittävän hyvin tunneta, eikä niihin ei ole tarjolla osuvia palveluita
  - Aktivoinnin edellytyksenä on että tukipalvelut toimivat ja niitä on saatavilla. Lisäpanostusta tarvittaisiin etenkin tuki- ja ohjauspalveluihin. Puute on erityisesti laadukkaista ja henkilökohtaisista palveluista ja yksilöllisestä ohjauksesta.

Lähteet: kirjallisuuskatsaukset, haastattelut, tutkijaryhmän analyysi

Sosiaaliturvan ja syrjäytymisen kytkökset 3/5

- Sosiaaliturvan mahdollistamien tulojen optimointi saattaa myös johtaa syrjäytymistä edistävään käyttäytymiseen. Esimerkiksi haetaan koulutus- tai työpaikkoihin, joihin mahdollisuus päästä on olematon jne.
- Syrjäytymisuhan alla olevat nuoret eivät ole heterogeenin ryhmä ja heidän riskinsä syrjäytyä vaihtelee suuresti. Vastaavasti nuorten valmiudet erilaisten siirtymien ylittämiseen, kuten koulutukseen tai työelämään siirtymiseen vaihtelevat suuresti nuoren tilanteesta riippuen. Sosiaaliturvajärjestelmä kohtelee kuitenkin nuorta pääosin samoin riippumatta nuoren tilanteesta (poikkeuksena on yksilöllinen harkinta perustoimeentulotuen myöntämisessä opiskelijalle tai perustoimeentulotuen alentamisessa 18-24-vuotiaalle). Osalle nuorista nykyinen järjestelmä on kannustava ja mahdollistava toisille puolestaan hidastava ja passivoiva.

Lähteet: kirjallisuuskatsaukset, haastattelut, tutkijaryhmän analyysi

Sosiaaliturvan ja syrjäytymisen kytkökset 4/5

Siirtymät peruskoulusta tai lukio-opinnoista ammatilliseen tutkintoon johtavaan koulutukseen

Siirtymiin kohdentuva sosiaaliturva	Keskeisimmät palvelut
Mikäli nuori (alle 25-vuotias) ei hae koulutukseen, kieltäytyy koulutuksesta tai keskeyttää koulutuksen (työttömyysturvalaki 1290/2002), riski joutua toimeentulotuen asiakkaaksi on suuri. Siirtyminen toimeentulotukiasiakkaaksi muodostaa merkittävän kannustinloukun siirtyä opiskelemaan opintotuen turvin. Työllistymissuunnitelmassa voidaan sopia koulutukseen hakemisen korvaamisesta muilla toimin poikkeustapauksissa (terveydentila, oppimisvaikeudet, kielitaito ja nuoren erityinen suuntautuminen tiettyihin opintoihin tai muun verrattavan seikan perusteella).	**<u>Ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen peruspalvelut</u>** **Opinto-ohjaus perusopetuksessa sekä oppilaitoksissa** (perusopetuslaki 628/1998, lukiolaki 714/2018, laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, ammattikorkeakoululaki 932/2014, yliopistolaki 558/2009) **Oppilas- ja opiskelijaterveydenhoito, koulukuraattori** (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 695/2019) **Ehkäisevä päihdetyö** (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015) **Ohjaamon palvelut** **Koulutuspaikan saatavuus, kohtaanto ja laatu** (laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, ammattikorkeakoululaki 932/2014, yliopistolaki 558/2009) **<u>Tukevat palvelut</u>** **Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajat** (Nuorisolaki 1285/2016) **Ohjaamon palvelut** **TE-palvelut** (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, lakityöllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014) **Nuoriso- ja aikuissosiaalityö suoraan tai Kelan ilmoituksella** (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, laki kuntouttavasta työtoiminnasta, 189/2001, laki toimeentulotuesta 1412/1997, laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, lastensuojelulaki 417/2007) **Kotoutumispalvelut** (laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010) **Erikoissairaanhoito** (terveydenhuoltolaki 1326/2010, erikoissairaanhoitolaki 1062/1989, kansanterveyslaki 66/1971, mielenterveyslaki 1116/1990, päihdehuoltolaki 41/1986) **Kuntoutus** (laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 566/2005) **Asuntotoimen palvelut** (laki asunto-olojen kehittämisestä 919/1985) **Talous- ja velkaneuvonta** (laki talous- ja velkaneuvonnasta 813/2017) **Seuraamusselvitys** (laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010) **<u>Korjaavat palvelut</u>** **Erikoissairaanhoito** (ks. edellä) **Sosiaalipalvelut** (lastensuojelulaki 417/2007)
Kuntoutusraha todennetun sairauden tai vamman perusteella heikentyneen työ- ja opiskelukyvyn (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 566/2005), työkyvyttömyyseläke (ml. kuntoutustuki) (kansaneläkelaki 568/2007) todennetun työkyvyttömyyden vuoksi mahdollistavat syrjäytymisvaarassa olevan nuoren opiskelun päätoimisesti ilman vastaavaa kannustinloukkua. Nuoren on myös mahdollista suorittaa vähäisiä opintoja sairauspäivärahalla todennetun sairauden vuoksi (sairausvakuutuslaki 1224/2004).	
Nuoren on mahdollista saada opintorahan ohella toimeentulotukea erityistapauksissa, kun opintolainaa ei ole mahdollista saada, lainan hakeminen johtaisi nuoren kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen (esim. lastensuojelun jälkihuolto) tai kun opintotukea ei ole mahdollista saada (laki toimeentulotuesta 1412/1997).	
Kotouttamisajalla olevat maahanmuuttajat ja yli 25-vuotiaat nuoret voivat lisäksi opiskella työttömyysetuudella omaehtoisesti tai lyhytaikaisesti TE-toimiston kanssa erikseen sovittaessa (työttömyysturvalaki 1290/2002).	

Lähteet: kirjallisuuskatsaukset, Finlex, haastattelut, tutkijaryhmän analyysi

Sosiaaliturvan ja syrjäytymisen kytkökset 5/5

Siirtymät koulutuksesta työelämään

Siirtymiin kohdentuva sosiaaliturva	Keskeisimmät palvelut
Byrokratialoukut ja sosiaaliturvajärjestelmän kannustinloukut korostuvat nuorten keskuudessa. Nuorten työmarkkina-asema on heikko matalan koulutuksen ja vähäisen työkokemuksen vuoksi ja matalapalkkainen työ ja pätkätyö korostuvat. Nuoret eivät osaa hakea tai saa apua ristiriitatilanteisiin työpaikoilla, mikä vähentää työn houkuttelevuutta ja lisää sanktiolausuntoja ja keskeyttämistä työllistymistä edistävissä palveluissa. Kelan ja TE-toimiston erillisyys nuorten asioiden hoidossa lisää palveluiden keskeyttämistä ja sanktiolausuntojen määrää.	**Ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen peruspalvelut** **Opiskelijaterveydenhuolto ja työttömän terveystarkastukset** (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta 695/2019, terveydenhuoltolaki 1326/2010) **Ehkäisevä päihdetyö** (laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015) **Ohjaamon palvelut** **Tukevat palvelut** **Ohjaamon palvelut** **TE-palvelut** (laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014) **Kunnan työllisyyspalvelut** (laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014) **Erikoissairaanhoito** (terveydenhuoltolaki 1326/2010, erikoissairaanhoitolaki 1062/1989, kansanterveyslaki 66/1971, mielenterveyslaki 1116/1990, päihdehuoltolaki 41/1986) **Kuntoutus** (laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista 566/2005) **Nuoriso- ja aikuissosiaalityö** suoraan tai Kelan ilmoituksella (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, laki kuntouttavasta työtoiminnasta, 189/2001, laki toimeentulotuesta 1412/1997, laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, lastensuojelulaki 417/2007) **Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajat** (Nuorisolaki 1285/2016) **Asuntotoimen palvelut** (laki asunto-olojen kehittämisestä 919/1985) **Talous- ja velkaneuvonta** (laki talous- ja velkaneuvonnasta 813/2017) **Seuraamuselvitys** (laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010) **Korjaavat palvelut** **Erikoissairaanhoito** (ks. edellä) **Sosiaalipalvelut** (lastensuojelulaki 417/2007)

Lähteet: kirjallisuuskatsaukset, Finlex, haastattelut, tutkijaryhmän analyysi

Tutkimusryhmä on valinnut kuusi verrokkikuntaa, joiden osalta toteutetaan tarkempi nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluiden tarkastelu

Verrokkikunta-analyyseissa edetään seuraavalla tavalla

- Verrokkikuntien valinnassa painotettiin sekä Kuntamaiseman kautta saatavissa olevia kuntien taloustietoja että nuorten syrjäytymisen indikaattoreita
  - Indikaattoreina käytettiin mm.:
    - Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa (20-29-v), % vastaavanikäisestä väestöstä
    - Neet-nuorten osuus (vuonna 2018)
    - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet nuoret, % vastaavanikäisestä väestöstä
    - Nuorisotyöttömyys (pitkäaikaistyöttömät % työnhakijoista 15-29 –v)
    - Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

- Verrokkikuntien analyyseissa edetään ensin palveluverkon mallinnuksella kohdentamalla palvelut ennaltaehkäiseviin, tukeviin ja korjaaviin palveluihin (asiakasnäkökulma) sekä universaaleihin peruspalveluihin, kohtalaista monitoimijaista tukea tarvitsevien palveluihin ja paljon moninaista tukea tarvitsevien palveluihin – vastataan siihen, miten vastuut ja resurssit nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävissä palveluissa jakautuvat

- Tämän jälkeen palvelut pyritään kohdistamaan kunnan tilinpäätöstietojen mukaan, jotta saadaan käsitys siitä, miten paljon julkista rahaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn verokkikunnissa käytetään ja miten menot kohdistuvat

- Verrokkikunta-analyysien lopputuloksena on kokonaiskuva nuorten syrjäytymisen ehkäisyn menoista, kuntien toimista syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä menojen jakautumisesta eri palveluiden ja painopisteiden välillä

Selvityksen verrokkikunniksi valittiin 6 profiililtaan erilaista kuntaa

Kuntien syrjäytymisen ehkäisyyn käytetyt menot selvitetään huhtikuussa julkaistavien vuoden 2020 tilinpäätösten avulla

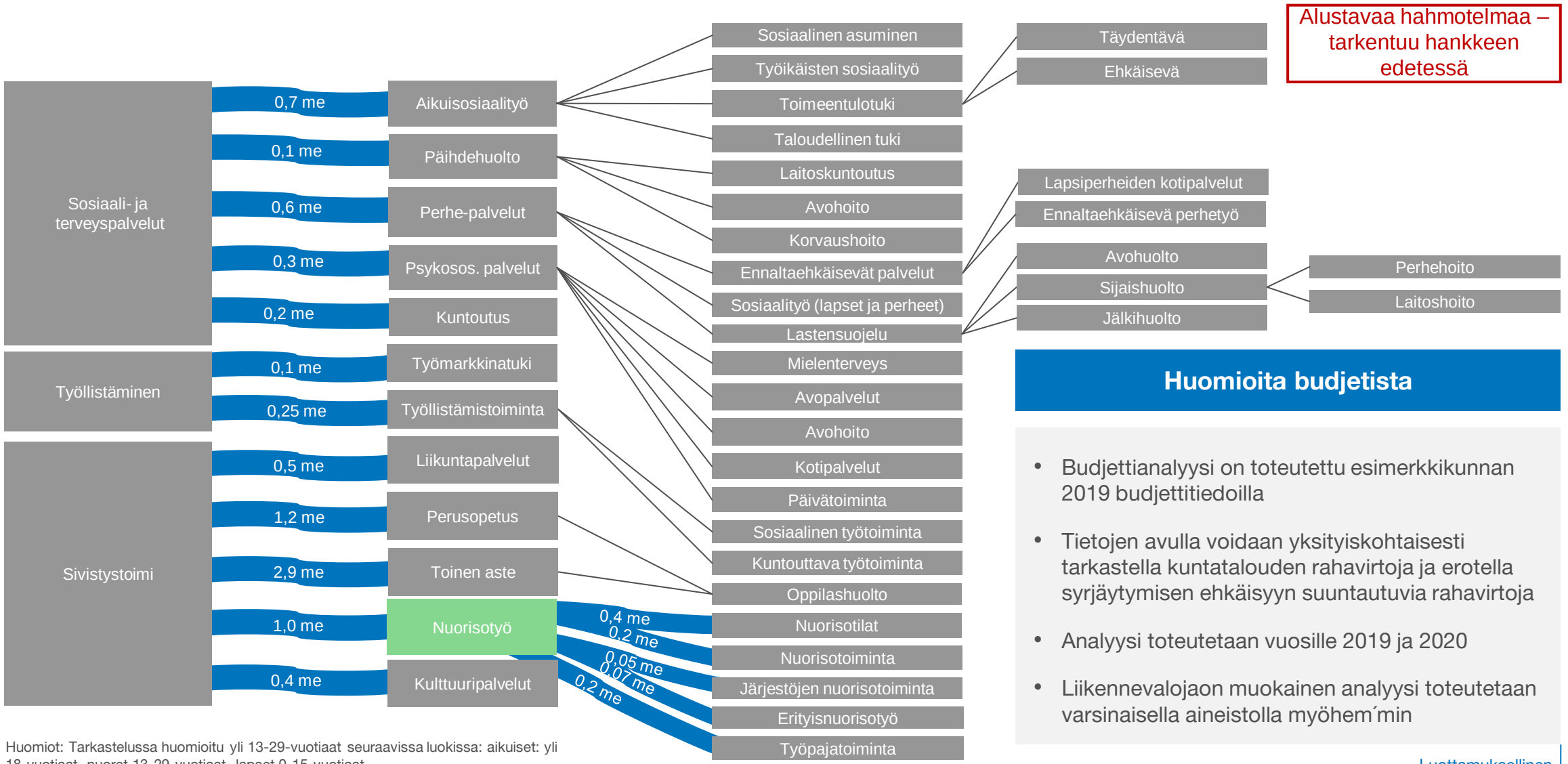
Vuoden 2019 tiedot valituilla indikaattoreilla

Kunta	Asukasluku	alle 18-v osuus, % (Koko maa 19,0)	Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa (20-29 -v) (Koko maan ka. 15,4)	Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (Koko maan ka. 11,6)
Tampere	238 140	15,9	11,7	12,8
Lahti	119 823	17,6	18,9	17,8
Kokkola	47 681	22,4	13,7	11,4
Raisio	24 056	18,9	17,8	11,1
Kontiolahti	14 821	25,6	10,4	16,8
Somero	8 711	16,9	17,0	9,1

Huomioita esimerkkikunnista

- **Hankkeen esimerkkikunniksi on valittu kuusi väkiluvultaan erilaista kuntaa, jotka myös eroavat nuorten syrjäytymisen indikaattorien osalta**
- **Kuntien joukossa on koko maan tasoon nähden hyvin pärjääviä kuntia (mm. Kokkola) sekä vaikeamman tilanteen kuntia (mm. Lahti)**
- **Kuntien budjettianalyysi – mikä osuus kunnan toimintamenoista voidaan kohdistaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palveluihin – toteutetaan huhtikuussa vuoden 2020 tilinpäätösten valmistuttua**
- **Väliraporttia varten kuntien syrjäytymisen ehkäisyn palveluverkkoa ja sen kustannuksia mallinnetaan vuoden 2019 tiedoilla**

Viitekehyksen esittely esimerkkikunnan avulla

Huomiot: Tarkastelussa huomioitu yli 13-29-vuotiaat seuraavissa luokissa: aikuiset: yli 18-vuotiaat, nuoret 13-29-vuotiaat, lapset 0-15-vuotiaat.

Huomioita budjetista

- Budjettianalyysi on toteutettu esimerkkikunnan 2019 budjettitiedoilla
- Tietojen avulla voidaan yksityiskohtaisesti tarkastella kuntatalouden rahavirtoja ja erotella syrjäytymisen ehkäisyyn suuntautuvia rahavirtoja
- Analyysi toteutetaan vuosille 2019 ja 2020
- Liikennevalojaon muokainen analyysi toteutetaan varsinaisella aineistolla myöhem´min

Palvelujen kehittämistarpeet nuorten aikuisten näkökulmasta

Nuorten aikuisten haastatteluaineisto

Ohjaamoista työelämään –seurantahaastattelut, aineistonkeruu 2018-2020

97 teemahaastattelua, joissa tarkastellaan:

- nuorten elämänkulkua
- opinto- ja työelämäsiirtymiä
- niissä saatua tukea
- palvelujen ja työelämän kehittämistarpeita

1 **Ioppuvuosi 2018** – Nuorten aikuisten kasvokkaiset haastattelut Vantaalla (20) ja Lahdessa (20). Taustatietolomake + työelämäkokemusviiva + elämäntilanne + palvelukokemukset

2 **Ioppuvuosi 2019** – 28 jatkohaastattelua pääosin kasvokkaisina. Hyvästä elämästä kertova kuva + elämäntilanne + palvelujen kehittämistarpeet

3 **Ioppuvuosi 2020** – 29 jatkohaastattelua pääosin Teamsilla, fokuksena erityisesti elämäntilanne + korona-ajan kokemukset + tulevaisuuden näkymät

2018 haastateltavien iän keskiarvo 23 v.
Koulutustausta:

- vain peruskoulu 3,
- vain ylioppilas 10,
- ammattitutkinto 23,
- ammattikorkeakoulututkinto 3,
- ylempi korkeakoulututkinto 1.

Maahanmuuttajataustaisia 6.

Haastateltavat tavoitettu Ohjaamoista. Haastattelut olivat vapaaehtoisia, ei ole hankittu ennakkotietoja ammattilaisilta tai kysytty esimerkiksi diagnooseja nuorilta. Aineistonkeruu jatkuu 2025.
Julkaisuja: Westerback & Rissanen 2020
Haikkola, Määttä, Toiviainen, Uusikangas 2021

Nuorten aikuisten haasteita ja kehittämisehdotuksia palveluihin

Haasteita

- Oman alan löytäminen usein työn ja tuskan takana
- Hankittu koulutus on epäsopiva tai ei työllistä
- Työ- ja harjoittelupaikoissa epäreilua kohtelua
- Pätkätöitä vaikea sovittaa yhteen työttömyysturvan kanssa
- Työnantajat eivät arvosta työkokeiluja tai palkkatukitöitä työkokemuksina
- TE-toimistoissa palvelu byrokraattista ja rankaisevaa
- Pääsy mielenterveyspalveluihin vaikeaa ja monimutkaista
- Kuntoutustuki ja -palvelut vaikeasti saatavilla

Kehittämisehdotuksia nuorilta aikuisilta

- Opinto- ja työelämäohjausta enemmän peruskouluun ja toiselle asteelle
- Tietoa eri koulutusvaihtoehdoista sekä työttömän mahdollisuuksista opiskella
- Työllistymistä tukevissa palveluissa tarvitaan laajat työelämäyhteydet ja tarkkuutta työnosoituksiin
- Neuvoja ja tukea, mikäli työpaikalla ongelmia - tarvitaan myös työnantajien asenteiden muutosta
- Kuntoutuspalvelut pitäisi saada yhdestä paikasta

Elämänkulku-näkökulmasta hahmotamme kolme ryhmää

- **Etenevä elämä:** elämä tuntuu etenevän toiveiden tai varasuunnitelmien mukaisesti. Työllistytään, päästään opintoihin ja edetään niissä, löydetään oma asunto, ehkä kumppani. Vaikeuksia on selätetty, elämä tuntuu kantavan.
- **Oma polku haussa:** etenemistä, mutta epävarmuutta esimerkiksi omasta alasta. Tai valtavirrasta ja normeista poikkeavia omannäköisiä valintoja: eri taitojen harjoittelua työttömänä, vähällä toimeen tulemista.
- **Takkuilevat suunnitelmat:** työllistyminen ei ole edennyt nuoren toivomalla tavalla kolmen vuoden seuranta-aikana, havaittavissa turhautumista ja ulkopuolisuuden kokemuksia. Taustalla usein mm. epäreiluja kokemuksia töissä ja palveluissa, ei tukea vanhemmilta, masennusta, sosiaalisia/vuorovaikutuksen ongelmia, mahdollisesti oppimisvaikeuksia.

Toimiva ja vaikuttava palvelu nuorten aikuisten näkökulmasta

- Kasvokkaiset, ihmisläheiset ja kannustavat palvelut, joissa voi puhua luottamuksellisesti omista asioista
- Selkeät, toimivat nettisivut ja ohjeistukset
- Helposti saatavilla olevat monialaiset palvelut
- Kirjatut henkilökohtaiset suunnitelmat ja hyvä tiedonkulku palvelun sisällä
- Riittävän aikainen kontakti palvelua tarvitsevaan nuoreen.
- Ammattilaisilta yksilöllistä pohdintatukea ja mahdollisuuksien avaamista. Vertaistuki ryhmissä.
- Ensin pitää huolehtia nuoren hyvinvoinnista sekä sopivista palveluista ja tuista, sitten vasta miettiä työ- ja opiskeluasioita.
- Gretschel & Myllyniemi 2021: Ohjaustilanteita on määritellyt liikaa nuorten ohjaaminen koulutukseen ja työhön, vaikka tukea olisi tarvittu enemmän esimerkiksi oikeanlaisten terveyspalvelujen löytämiseen. Nuorten mukaan heitä itseään ei ole riittävästi kuultu tilanteen määrittelyssä.

Viivi, 21 v.: Mä vierailin varmaan Ohjaamossa joka ikisen ihmisen luona koska ne pysty auttamaan eri asioissa. En mä luultavasti olisi lähtenyt opiskelemaan tai mä en olis varmaan ees töissäkään vielä, jos Domino (psykososiaalista tukea tarjoava palvelu Ohjaamon vieressä) ja Ohjaamo ei ois ohjannut mua tämmöseen hyvään suuntaan ja siihen et hei että, kyl sä pystyt et se on nyt mennyttä (epäasiallinen kohtelu työpaikassa) et nyt vaan eteenpäin ja just että kouluun ja, tällee.

Tino, 25 v.: Siin ei oo mitään järkee et kaveri on kolme kuukautta kotona ja sit kysytään et ”no hei mitäs kuuluu” et sit vasta. Varsinkin nuorten kohalla ton koko systeemin pitäis toimii vähän ehkä herkemmin.

Jussi, 24 v.: Eka mietin, et kui vaikeet tulee olemaan (työpajalla)... Yllättävän helposti pystyin olemaan, ku kaikki ne muutkin ryhmäläiset oli samas elämäntilantees ja suht samanlaisii persoonii ku minäkin. Omast mielest tultiin tosi hyvin toimeen just sen takii, et pysty samaistuu helposti siihen elämäntilanteeseen.

Taru, 22 v.: Ei tuu semmoista velvoitetta että nyt kun menen hakemaan apua niin mulle tulee hirveesti velvoitteita hakee (töitä). Vaan pikemminkin semmoinen että voi vaan tulla juttelemaan ja sillä tavalla saada tsemppiä.

Yhteenvetäviä alustavia tuloksia

Työpaketit 1 ja 2

TP1

Rakenteiden ja palvelutuottajien yhteistyön analyysi

Selvityksen kohteena ovat erityisesti:

- ***Miten vastuut ja resurssit nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävissä palveluissa jakautuvat***
- ***Miten eri palvelutuottajat toimivat yhteistyössä syrjäytymisen ehkäisemiseksi***
- ***Voidaanko palvelu- ja sosiaaliturvajärjestelmässä tai sen rakenteissa tunnistaa seikkoja, jotka jarruttavat työtä syrjäytymisen ehkäisemiseksi***
- ***Ovatko syrjäytymisen ehkäisemiseen pyrkivät palvelut nuorten mielestä toimivia***

Alustavia tuloksia:

- Hallinnonalat keskittyvät pääosin oman aihealueensa asioihin
- Poliittista tahtotilaa käyttää omia budjettivaroja yhteisiin syrjäytymistä ehkäiseviin kokonaisuuksiin ei ole
- Nuorten palvelujärjestelmän koordinoinnista puuttuu omistajuus ja johtajuus
- Nuorisolaki lainsäädännöllisenä perustana ei tue nuorten palveluiden koordinointia kuntatasolla
- Kuntien budjettineuvotteluissa on vaikea löytää varoja varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisevään palveluihin
- Painopisteen siirtäminen varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn ei ole onnistunut riittämässä määrin
- Kannustinloukku liittyy erityisesti koulutukseen tai pienipalkkaiseen työhön siirtymiseen
- Nuoret kaipaavat jo varhaisemmin opinto- ja työelämäohjausta sekä kuntouttavia palveluja

TP2

Rahoituksen ja rahoitusrakenteen analyysi

Selvityksen kohteena ovat erityisesti:

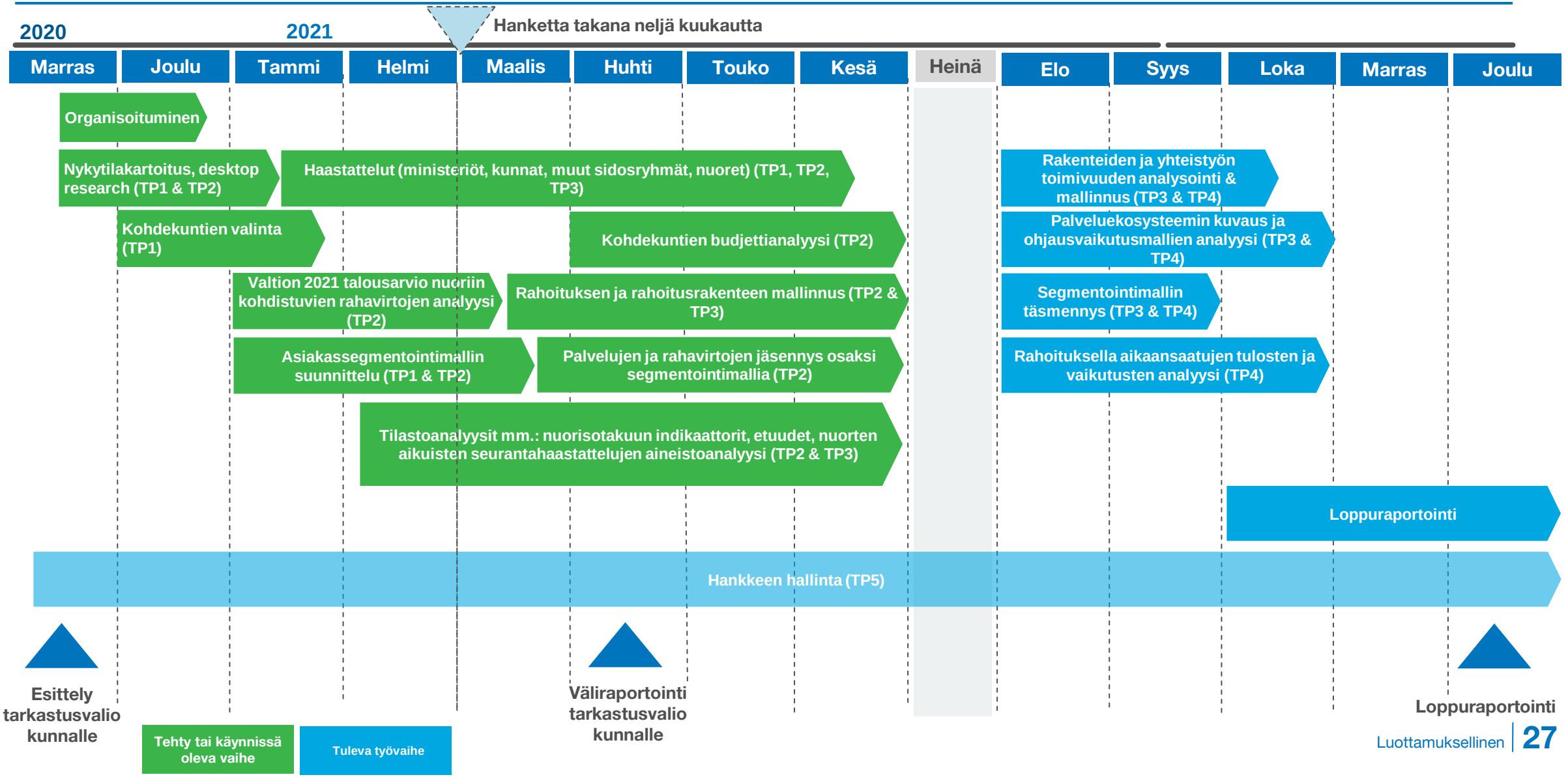
- ***Miten paljon julkista rahaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn käytetään***
- ***Miten nämä resurssit jakautuvat korjaavien ja ennaltaehkäisevien palveluiden välillä***
- ***Minkälaisia käytäntöjä ja toimintamalleja eri kunnissa on nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi***
- ***Onko olemassa taloudellisia rakenteita, jotka ohjaavat palveluja tarvitsevia nuoria ”vääriin” palveluihin***

Alustavia tuloksia:

- Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn palvelut vastaavat noin prosenttia valtion budjetin kokonaismäärästä
- Kolmen keskeisimmän ministeriön kaikista toimintamenoista syrjäytymisen ehkäisyyn kohdistuu 1-4 prosenttia
- Valtaosa rahoista on vain välillisesti nuorten syrjäytymiseen suunnattua (kollektiivista)
- Etuudet ovat merkittävä rahavirta ehkäisevässä ja korjaavassa toiminnassa
- Nuorille suunnattujen palveluiden sijaan painotus on liikaa sanktioissa, velvoitteissa ja vastikkeellisuudessa.

Loppukevään aikana ryhdytään kohdekuntien budjettianalyysien toteuttamiseen sekä syksyllä rahoituksella aikaansaatujen tulosten ja vaikutusten analyysiin

Alustava ylätasoinen aikataulu

Nordic
Healthcare
Group